

מהמשנה:

יתיב רבין סבא קמיה דרב פפא, ויתיב וקאמר: בין שמתה היא, ובין שמת הוא, או הדר הוא, שהבעל חזר בו —

פבלונות הדרי, הכוונה לסבלונות שאין עשויין ליבלות, מאכל ומשתה לא הדר, כיון שהם עשויין ליבלות. וכל זה דוקא אם אכל בבית חמיו.

אבל אם הדרא בה איחי, היא זאת שרוצה לבטל את הארוסין —

הדרא אפילו כישא דירקא. צריכא היא להחזיר אפילו אגודת ירק, שזה דבר מועט, כי על דעת זה הוא לא מוחל.

ומבאר הגמרא כמה היא צריכה להחזיר.

אמר רב הונא בריה דרב יהושע: ושמין להן דמי בשר בזול. היא לא צריכה להחזיר את כל השווי של האוכל שאכלה, אלא דמי בשר בזול, כיון שאם היתה יודעת שצריכה להחזיר לא היתה מוציאה סכום כל כך גדול, אבל דמי בשר בזול צריכה לשלם.

ושאלת הגמרא: **עד כמה בזול? כמה מנכין מהמחיר של האוכל שאותו היא צריכה להחזיר.**

מתרצת הגמרא: **עד תילתא, כל הדמים פחות שלישי, זה נקרא דמי בשר בזול, וזה**

שאמרו לו על אשתו, כאשר כבר היתה נשואה לו: אשתו, תותרנית היא! בעלת מום, שאינה יכולה להרית, ונכנס אחריה לחורבה לבודקה אם יכולה להרית, ואם ימצא שהיא בעלת מום הרי הוא יכול לגרשה בלא כתובה. והוא לקח עמו צנון לבודק אם תבחין בריחו.

אמר לה: ריח צנון אני מריח בגליל!

קמז-ב והיא ענתה לו, **אמרה ליה: מן יהיב לן מכותבות דיריחו, ואכלנה ליה? כיון שיש לך צנון, מי יביא לנו תמרים מיריחו, שדרכן היה לאכול תמרים ביחד עם צנון. וניתן להבין מתשובתה שלא הריחה את הצנון, רק כיון שהבינה שבא לנסותה, ענתה לו כך דרך שחוק, אבל היא היתה באמת בעלת מום.**

לאחר מכן, **נפל עלה חורבה, ומתה. נפלה עליה החורבה שהיו שם ומתה, ובעלה רצה לירש אותה כדין בעל שיורש את אשתו.**

אמרו חכמים: הואיל ולא נכנס אחריה אלא לבודקה, ונמצאת בעלת מום, אם כן, היתה דעתו לגרשה, ולכן אם מתה, אינו יורשה. (42) ומכאן אפשר ללמוד כי מי שמתה אשתו מתוך קטטה, שיש בדעתו לגרשה, שוב אינו יורשה.

שנינו במשנה: **פבלונות מועטין שתשתמש בהן בבית אביה:**

הגמרא מסכמת עתה את הדינים היוצאים

את הסוגיא בארוסה והיא לא נמצאת בעלת מום רק כיון שנכנס לבודקה ולא התכוין לעשות נישואין בחורבה לכן אינו יורשה כיון שהיא ארוסה ולא נשואה.

הגמרא רוצה לפשוט משם את ספיקו של רבא. 42. פירשנו ע"פ הרשב"ם וכפי שמבאר המהרש"א שלשיטתו היא אכן נמצאה בעלת מום ולכן אינו יורש את אשתו. אבל תוס' מעמיד

היא צריכה להחזיר.

אמר רב נחמן: רבי שמעון בן מנסיא היא.

מתניתין:

שכיב מרע שכתב כל נכסיו לאחרים, מי שהיה חולה שנוטה למות והקנה את כל נכסיו לאחרים, ושייר קרקע כל שהוא לעצמו, ועמד מחוליו, מתנתו קיימת, ואינו יכול לחזור בו מהנתינה.

דתניא שנינו בברייתא: הרי שהלך בנו עמד וכתב כל נכסיו לאחר, ולא פירש שמקנה לו בגלל שמת בנו, ואחר כך בא בנו, ורוצה לבטל את המתנה, מתנתו מתנה, כיון שלא התנה במפורש שזאת דעתו.

אבל רבי שמעון בן מנסיא אומר: אין מתנתו מתנה, יכול הוא לחזור בו מהמתנה, שאלמלא היה יודע שבנו קיים, אם היה יודע שבנו לא מת, לא היה כותבן לאחר.

ומוכח, שזאת היא שיטתו, שאפשר לבטל קנין על ידי אומדן דעת, והוא הדין במשנתנו.

רב ששת אמר, מצאנו תנא אחר שסובר שאפשר לסמוך על אומדנא, ומשנתנו בשיטת רבי שמעון שזורי היא.

דתניא שנינו בברייתא: בראשונה היו אומרים, היוצא בקולר, מי שמוציאין אותו להורג בתליה, ואמר: כתבו גט לאשתי, כדי שלא תצטרך להתייבם, הרי אף על פי שלא אמר שיתנו, אלא רק אמר "כתבו", הרי אלו יכתבו ויתנו, כיון שודאי זאת היתה כוונתו. ומה שלא פירש, זה מחמת שהיה טרוד ודואג. אבל אדם אחר שאמר "כתבו גט לאשתי", אין נותנים, שמא אין דעתו לתת.

גמרא:

במשנה מוכח שאפשר לבטל קנין אם הסברא נותנת שכל מה שהקנה זה היה באופן מסויים, ולכן כשנתן את כל נכסיו, יכול לחזור, למרות שלא אמר במפורש שזאת דעתו שאם יקום מחוליו הוא יוכל לבטל את הנתינה.

ולכן הגמרא שואלת: מאן תנא דאזלינן בתר אומדנא? מי הוא התנא הסובר שאפשר לסמוך על אומדן דעתו, ובכך לבטל קנין

ואמר שהקנין יחול מעכשיו [דהיינו מחיים], ולכן צריך אומדנא, שגם בכהאי גונא יכול לחזור בו, כיון שנתן על דעת מיתה. ולכן מבואר בנמו"י שיכול לבטל לגמרי את המתנה, אבל לחזור בו בכהאי גונא, ולהעביר את נכסיו מראובן לשמעון, לא יכול, כיון שהקנין חל

43. הגמרא מפרשת שבגלל שיש אומדנא, לכן יכול לבטל את המתנה. וצריך להבין, הרי מתנת שכיב מרע חלה רק לאחר מיתה, ואם כן יכול הוא לחזור בו כיון שהמתנה עדיין לא חלה, ומדוע צריך להגיע לאומדנא. ומיישב הקה"י סי' מ"א, שהמשנה מדברת באופן שהקנה בקנין,

חזרו לומר, הוסיפו על מסוכן, אף המפרש והיוצא בשיירא, שאם אמרו "כתבו גט לאשתי", דעתם שגם יתנו. ומה שלא פירשו, כיון שהם טרודים.

רבי שמעון שזורי אומר: אף המסוכן שאמר כתבו, גם כותבים ונותנים.

והחידוש שלו הוא, כי למרות שאדם אשר הוא חולה מסוכן יש לו יותר פנאי לומר "תנו", בכל זאת סומכין על האומדנא שדעתו גם לתת. אבל לחכמים, במסוכן, לא נותנים⁽⁴⁴⁾.

שואלת הגמרא: **ורב נחמן**, שהעמיד את המשנה כרבי שמעון בן מנסיא, **מאי טעמא לא מוקים מדוע לא העמיד את המשנה כרבי שמעון שזורי?**

מתרצת הגמרא: **שאני התם**, משם אי אפשר משם להוכיח שהולכין אחר האומדנא, כי היות **דאמר "כתבו"**, ויש כאן גלוי דעת במקצת שרוצה לגרש, שאם לא כן, מדוע בקש לכתוב גט.

מה שאין כן במשנתנו, שלא היה בכלל גלוי דעת.

שואלת הגמרא: **ורב ששת**, **מאי טעמא לא מוקים לה**, מדוע לא מעמיד את המשנה **כרבי שמעון בן מנסיא?**

ומתרצת הגמרא: **אומדנא דמוכח שאני**. שם זה מוכח מאד שנותן רק בגלל שבנו מת, שהרי נתן רק כשמע שמת בנו. אבל יתכן שבשכיב מרע, שאין אומדנא חזקה, לא אמר.

הגמרא מנסה לומר, שגם הדין של הברייתא תלוי במחלוקת התנאים:

מאן תנא להא, כאיזה תנא סובר התנא של הברייתא דלקמן.

דתנו רבנן:

הרי שהיה חולה, ומוטל במטה, ואמרו לו: **נכסין למי?** כיון שהיה שכיב מרע שאלוהו למי רוצה להקנות את נכסיו? **ואמר להן, דומה שיש לו בן**, חשבתי שיש לי בן. **קמז-א עכשיו**, שהתברר לי שאין לי בן, **נכסי לפלוני!**

או היה חולה ומוטל במטה, ואמרו לו: **נכסיו למי?** **אמר להן, דומה שאשתי מעוברת**. אבל **עכשיו**,

שאין אשתי מעוברת, **נכסי לפלוני**, ולבסוף התברר שטעה, ונודע שיש לו בן, או שהיתה אשתו מעוברת, אין מתנתו מתנה.

לימא, **רבי שמעון בן מנסיא היא**, ולא רבנן, שחולקים על רבי שמעון בן מנסיא. שהרי כאן הולכים בתר אומדנא לבטל את המתנה

שלמרות שלא אמר שרוצה שהקנין יחול לאחר מיתה, אבל כך חכמים תקנו, כיון שבסתמא כך היתה דעתו. אבל אם אומר במפורש מעכשיו, אי אפשר לו לבטלה ע"י אומדנא.

44. ולפי זה המשנה היא דוקא לפי רבי שמעון

מחיים, ועל ההעברה הזאת אין לנו אומדנא שהשאיך כח זה בידו. מה שאין כן במתנת שכיב מרע רגילה, הרי הוא יכול לחזור בו אפילו מאדם זה ולהעבירה לאדם אחר. אבל שיטת הרמב"ם היא, שאם הקנה בקנין, ומעכשיו, הוא לא יכול לחזור בו. ולדבריו כוונת הגמרא,